

Türkiye'nin Rekabetçi Sektörleri ve Trakya Bölgesi'nin Payı

Adem BALTACI*

Kırklareli Üniversitesi İİBF

adem.baltaci@kirklareli.edu.tr

Hüseyin BURGAZOĞLU

Kırklareli Üniversitesi

İİBF

h.burgazoglu@gmail.com

Selver KILIÇ

Kırklareli Üniversitesi

İİBF

selver.kilic@kirklareli.edu.tr

Özet

21. yüzyıla damgasını vuran kavramlardan biri olan küreselleşme, özellikle 1970'lerden sonra neo-liberal politikaların takip edilmeye başlanması ile beraber ekonomide ulusal ve uluslararası rekabeti yeni bir boyuta taşımıştır. Rekabetin sınırların ötesine doğru itilmesi, sadece işletmelerin değil kentlerin, ülkelerin ve dolayısı ile bölgelerin ekonomilerinin gelişimini ve bunların rekabet güçlerini gündeme taşımıştır. Bu bağlamda ülkelerin ve bölgelerin sürdürülebilir bir rekabet avantajı kazanabilmeleri, hem yerel hem de uluslararası arenada konumlarını yeniden tanımlamalarına ve rekabetçi üstünlüklerini belirlemelerine bağlıdır. Bu çalışmada Türkiye'nin sektörler bazında uluslararası rekabetçiliği Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi ile ölçülüp rekabetçiliği belirlenen sektörlere Trakya Bölgesi'nin katkısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda Türkiye'nin rekabetçi sektörleri giyim, tekstil ve meyve-sebze sektörleri olarak tespit edilmiş; bu sektörlerde Trakya Bölgesi'nin katkısının %1 civarında olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekabetçilik, Rekabetçi Sektörler, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler, Trakya Bölgesi

JEL Sınıflaması: F4, O5, R1

The Competitive Sectors of Turkey and Share of Thrace Region

Abstract

Globalization leveled national and international competition in economy with the help of neo-liberal politics. Competition brought up economical development and competition power of not only companies but also cities, countries and attendant regions to the agenda. In this context, gaining a sustainable competitive advantage considerably depends on re-identifying their position in both national and international arena. In this study, international competitiveness of Turkey by sectors are analyzed with the help of Revealed Competitive Advantage index and the contribution of Thrace Region to the competitive sectors of Turkey is tried to be determined. According to results, the most competitive sectors of Turkey were found as garment, textile and fruits and vegetables sectors. The contribution of Thrace region to these sectors was observed as around 1 %.

Keywords: Competition, Competitive Sectors, Revealed Comparative Advantages, Thrace Region

JEL Classifications: F4, O5, R1

* Sorumlu Yazar

1. Giriş

Özellikle 1970'lerden sonra küreselleşmenin hızlanması ve neo-liberal politikaların takip edilmeye başlanması ile beraber, ekonomide ulusal ve uluslararası rekabet yeni bir boyuta taşınmıştır. Küreselleşme ile ortaya çıkan yeni rekabet koşulları, eskiye oranla çok daha sert ve imha edici hale gelmiştir. Pazarların küreselleşmesi ile beraber işletmeler, yoğun rekabet koşulları altında faaliyetlerini sürdürmek zorunda kalmışlardır. Eskiden var olan 'geride kalanlar' sözünün günümüzde 'ilerlemeyen yok olur' şekline dönüştüğü fark edilmiş, günümüzün hızlı ve sürekli değişim ortamında ayakta kalabilmek için "rekabet" ve "rekabet gücü" kavramları gündemin ilk sıralarına taşınmıştır.

Dünya ekonomilerinin küreselleşmesi ve rekabetin küresel bir boyuta taşınmasıyla beraber rekabet gücünün önemi tüm ülkeler tarafından kabul edilir hale gelmiştir. Bir taraftan gelişmiş ekonomiler konumlarını korumaya çalışırken yeni ortaya çıkan rakipler de var olan pastadan kendilerine pay çıkartmaya çalışmaktadırlar. Bu uğraşılar bağlamında uygulamacılar ve teorisyenler rekabetçiliği ölçen birçok araç geliştirmişlerdir. Bu araçların kullanımı ile ülkelerin ve bölgelerin rekabetçiliğinin ölçülerek var olan durumun rasyonel bir şekilde ortaya konulması rekabet avantajı elde etmede kritik bir önem arz etmektedir.

Uzun bir süre için uluslararası rekabeti açıklamada tek yöntem olan klasik modelin uluslararası rekabet olgusunu açıklamada yetersiz kalmasının ardından rekabet gücünün ölçülmesinde birçok yeni yaklaşım geliştirilmiştir. Geliştirilen bu modeller içerisinde rekabet gücünü ölçmede en sık kullanılan modellerden birisi de Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler endeksi olmuştur. Bu çalışmada da RCA endeksi kullanılarak Türkiye'nin rekabetçi sektörleri tespit edilerek özelde belirlenen bu rekabetçi sektörlerle Trakya bölgesinin (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli illerinin) katkısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. Rekabet Kavramı

Rekabet kavramı Adam Smith ve David Ricardo'dan beri ekonomistleri ilgilendiren bir konu olmuştur. Rekabetin Korunması kanununda, bu kavram, mal ve hizmet piyasalarında teşebbüslerin arasında özgürce kararlar verilebilmesini sağlayan yarış olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bir ekonomik terim olarak rekabetin, ekonomik birimler arasında ortaya çıkan ticari manadaki yarış ve karşıtlık süreci olarak da tanımı vardır. Piyasa ekonomilerinin işlemlerini sağlayan rekabet, kar, satış miktarı ya da pazar payı gibi belirli hedeflere ulaşmaya çalışılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Rekabet, üretimde verimliliği arttırarak ve gelişmeyi tetikleyerek maliyetlerin düşmesini ve verimin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca firmaların fazla kar elde etmelerini önleyerek ve tüketici tercihlerini daha fazla dikkate alarak tüketici için de yararlar oluşturmaktadır (Singh, 1995, s.1).

Rekabet anlayışı, piyasa ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. Ancak burada rekabet kavramı teşebbüslerin birbirleriyle rakip olma durumlarını değil piyasanın şeklini tanımlamaktadır. Yani hiçbir alıcı ya da satıcının kendi başına fiyatları etkileyemediği, piyasaya giriş ve çıkışın serbest olduğu ve bilginin herkesçe ulaşılabilirdiği bir piyasa türünün temeli rekabete dayanmaktadır. Piyasa ekonomisinin kendisiyle başladığı varsayılan Adam Smith rekabeti firmaların piyasadaki değişikliklere uyum sağlama faaliyeti olarak tanımlamıştır (Arslan, 2001, s.10). Gelişen ekonomik teoriyle birlikte rekabet kavramı, malın fiyatının arz ve talebe göre değiştiği ve piyasadaki birimlerden bağımsız bir piyasa şeklini kastetmektedir.

Sanayi Devrimi öncesi dönemlerde iktisadi hayatta belirleyici bir rolü olmayan rekabet anlayışı kitlesel üretimin ortaya çıkmasıyla beraber önem kazanmaya başlamıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte feodal yapının ortadan kalkması ve bireyi önceleyen anlayışların ortaya çıkması, bireyin refahının devletin refahının önüne geçmesine neden olmuştur. Bu bakımdan modern sanayi toplumu önceki dönemlerden rekabetçi olmasıyla ayırt edilmektedir.

1930'lerden itibaren uluslararası ticarete duvarların kaldırılması ve serbest ticaret anlaşmalarının oluşturulmaya başlanması ile birlikte ülkeler, bu durumun yaratmış olduğu verimlilikten yararlanırken kendi ekonomilerini bu duruma adapte etmede zorlanmışlardır. Bu dönemde üretim teknolojilerinde, taşımada ve iletişimde yaşanan önemli ilerlemeler ekonomik hayatı derinden etkilemiştir. Malların hızlı ve ucuz bir şekilde taşınma imkânının artması ve bilginin kolay erişilebilir hale gelmesiyle beraber karar alma mekanizmalarında mesafenin önemi azalmıştır (Singh, 1995, s.1).

2.1. Rekabet Gücü

Rekabet gücü kavramına konuya farklı açılardan yaklaşan çok çeşitli tanımlar geliştirilmiş ve üzerinde tam bir mutabakata varılamamıştır. Rekabet gücü kavramı genel olarak mikro ve makro olmak üzere iki farklı şekilde incelenmiştir. Mikro düzeyli yaklaşımda işletmelerin kendi aralarındaki rekabeti ve bunun uluslararası düzeydeki etkileri incelenirken, makro düzeyinde ise ülkelerin ya da bölgelerin uluslararası rekabeti konu edilmiştir (Çivi, 2001, s.22).

Çalışmanın konusunu oluşturan makro düzeydeki rekabet gücü için getirilen tanımlardan biri bu alanda en çok ismi geçen Michael Porter tarafından yapılmıştır. Porter, rekabet gücünün dinamik bir konsept olduğunu ve kamu kurumlarının kalitesi, teknolojik gelişme potansiyeli, eğitim ve makro ekonomik çevre gibi birçok faktörden etkilenen bir kavram olarak rekabet gücünün ülkelere miras olarak kalmadığını kendileri tarafından oluşturulduğunu söylemektedir (Leyda, Rosado, 2006, s.96). Mark Welch ve Conrad Lyford, yapmış oldukları çalışmada rekabet gücü kavramını aynı pazarı paylaşan rakiplere karşı pazar payının korunması veya geliştirilmesi olarak kullanmışlardır (Welch, Lyford,

2007, s.2). Bu konuda çalışma yapan Waheeduzzaman ve Ryans rekabet gücü tanımı içerisinde ülke vatandaşlarının reel gelirlerinin arttırılmasını ve belli bir yaşam standardının sağlanmasını vurgulamışlardır (Waheeduzzaman, 1996, s.17).

Konuyla yakından ilgili bir kurum olan Dünya Ekonomik Forumu tarafından yapılan tanımlama; ürün ve hizmet tasarlama, üretme ve fiyatlandırma aşamalarında rakiplerine göre üstünlük kazanma şeklindedir (Li, 2005, s.2). OECD ise yapmış olduğu tanımda, ülkeler için serbest piyasa koşullarında uluslararası pazar standartlarında mal ve hizmet üretebilmelerinin yanı sıra uzun dönemde vatandaşlarının gelir düzeylerini arttırabilmeleri üzerine vurgu yapmaktadır (Çakır, Civan, 2002, s.67).

Ülkemizde de konuyla ilgili yapılan çalışmalarda rekabet gücü kavramıyla ilgili tanımlamalar yapılmıştır. Bu bağlamda Ömer Eroğlu ve Gökhan Özdamar yapmış oldukları çalışmada rekabet gücünü firma, endüstri ve uluslararası düzeyde olmak üzere üç farklı şekilde tanımlamışlardır. Firma düzeyindeki tanım, iç ya da dış pazarda firmanın rakiplerine göre daha düşük maliyette üretim yapılabilmesi ve ürün kalitesi ve sunulan hizmet açısından rakiplerine denk ya da daha iyi konumda olması durumudur. Ayrıca tanım, kendi içerisinde yenilik ve icat yapabilme yeteneğinin olmasını da barındırır. Endüstriyel düzeyde ise rekabet gücü, bir endüstrinin verimlilik açısından rakiplerinden daha iyi konumda olması ve daha yüksek bir satma yeteneğine sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Son olarak ulusal düzeyde ise bir ülkenin hem halkının reel gelirinin arttırılması hem de piyasa koşullarına ve standartlarına uygun mal ve hizmet üretebilmesi olarak tanımlanmıştır (Eroğlu, Özdamar, 2005, s.2-3).

Günümüzde rekabet gücünü ölçen çeşitli endeksler mevcuttur. Hem ulusal hem de uluslararası alanda kullanılan bu endeksler çeşitli kurumlar tarafından gerçekleştirilip yayınlanmaktadır. Uluslararası alanda yapılan çalışmalara örnek olarak Dünya Ekonomik Forumu'nun her yıl gerçekleştirdiği Küresel Rekabetçilik Endeksini (Leyda, Rodado, 2006, s.97), Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü (International Institute of Management Development) tarafından yayınlanan Dünya Rekabetçilik Yıllığını ve OECD'nin üye ülkeler arasında yapmış olduğu rekabetçilik ölçümünü gösterilebiliriz (Alkin, Bulu, Kaya, 2007, s.223).

2.2. Rekabet Gücü Yaklaşımları

Günümüzde her ortamda yüksek bir rekabet yaşanmaktadır, her geçen gün üretim sistemlerinde değişiklikler olmakta, yeni teknolojiler geliştirilmekte, rekabette yeni ülkeler ve rakipler ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda rekabet gücünü açıklamak amacıyla birçok yaklaşım geliştirilmiştir. Bunlar arasında klasik yaklaşım, Elmas Modeli, Çifte Elmas Modeli, Genişletilmiş Elmas Modeli, Dokuz Faktör Modeli ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Modeli ön plana çıkmaktadır. Uzun bir süre için uluslararası rekabeti açıklamada tek yöntem olan

klasik modelin yerine rekabetin yeni bir boyuta taşınmasıyla birçok yeni model oluşturulmuştur.

2.2.1. Klasik Yaklaşım

Porter, 1990 yılında çıkartmış olduğu “The Competitive Advantage of Nations” isimli kitabıyla ülkelerin rekabet gücü anlayışına yeni bir bakış açısı getirmiştir. Bundan öncesine kadar geçerli teoriler olan Adam Smith’in Mutlak Avantaj Teorisi (Absolute Advantage Theory) ile Ricardo’nun Mukayeseli Avantaj Teorisi (Comparative Advantage Theory) rekabet gücü yaklaşımında ülkelerin belli üretim faktörleri üzerinde durmuşlardır. Bunlar toprak, emek maliyeti, sermaye ve doğal kaynaklardır. Adam Smith’e göre bir ülkenin zenginliği belli kaynaklar karşısında yapmış olduğu toplam üretimdir. Ricardo bu teoriyi değiştirerek bir ülkenin diğer bir ülkeye göre daha avantajlı konumda olmasını sadece üretimle değil kaynakların dağıtımıyla da ilgili olduğunu ortaya koymuştur (Rattanasuk, 2006, s.8-10). Ancak her iki durumda da bir ülkenin rekabet gücü üretim faktörlerine bağlanmaktadır.

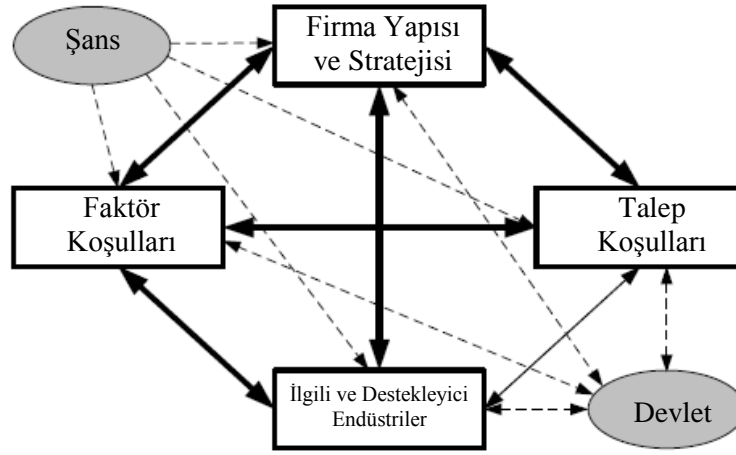
Bu teoriler oluşturulduğu dönemlerde, var olan işlerin doğası gereği çoğunlukla vasıfsız işçilere gerek duyuluyordu ve diğer üretim faktörleri rekabet gücü yaratmada etkiliydi. Ancak değişen teknoloji ve küreselleşme ile birlikte sadece üretim faktörlerine dayalı teoriler neden bazı ülkelerin çok fazla doğal kaynağa ve diğer üretim faktörlerine sahip olduğu halde başarılı olamadığını ya da bunlardan yoksun bazı ülkelerin neden başarılı olabildiklerini açıklamada yetersiz kalmışlardır (Barragan, 2005, s.4).

2.2.2. Elmas Modeli

Dört yıllık bir çalışmanın ardından 1998 yılında çıkarttığı kitapla (Determinants of National Competitive Advantage) Porter ülkelerarası rekabetçilik alanına yeni bir soluk getirmiştir. O zamana kadar çıkarılmış en kapsamlı çalışma olarak değerlendirilen kitapta Porter neden bazı ülkeler ya da gruplar ekonomik manada gelişip refah seviyesini yükseltirken diğerleri geride kalmaktadır sorusuna cevap aramıştır (Grant, 1991, s.535). Porter, klasik yaklaşımdan farklı olarak üretim faktörlerinin miktar ve oranının ya da teknolojinin bir ülkenin rekabet gücünü açıklamada yeterli olmadığını savunmaktadır (Berdine, Parrish, Cassill, Oxenham, 2008, s.3).

Bu teoride bir ülkenin rekabet gücünü belirleyen en önemli faktörün verimlilik olduğu söylenmektedir. Bir ülkenin işçilerinin vasıflarını arttırarak, teknolojisini geliştirerek ve maliyetleri düşürerek verimliliği ve böylelikle ülke nüfusunun reel gelir seviyesini ve yaşam standartlarını arttırabileceği söylenmektedir (Ketels, 2006, s.116). Porter çalışmasında ülkelerin başarılı olabileceği belli sektörlere yoğunlaşmasını çünkü tüm sektörlerde rekabet gücünü yüksek tutmanın olası olmadığını belirtmektedir.

Porter, ulusların rekabet gücünü açıklamak için Elmas Modeli'ni (Diamond Model) geliştirmiştir. Bu modele göre rekabet avantajını oluşturan dört faktör vardır ve bunlar elmasın dört köşesini oluşturmaktadırlar. Bu faktörler; faktör koşulları, talep koşulları, firma yapısı ve stratejisi ve ilgili ve destekleyici endüstrilerdir. Ayrıca devlet rolü ve şans diye iki dolaylı faktör de belli bir ülkenin ya da sektörün rekabetçiliği etkilediği belirtilmiştir. Şans unsuru savaş, doğal afet ya da pazar yapısının değişmesi gibi kontrol edilemeyen durumları kapsamaktadır. Porter devletin rolünü ayrı faktör olarak değil de diğer faktörlerin üzerinde yer alan bir unsur olarak değerlendirmiştir. Porter'a göre devlet, şirketlerin hedeflerini büyümeye ve performanslarını arttırmaya yönelmelidir. Ona göre hükümet dolaylı bir rol üstlenmeli ve rekabet gücünü temsil eden elması büyütecek şekilde davranmalıdır.

Şekil-1: Elmas Modeli

2.2.3. Çifte Elmas Modeli

Rekabet gücünü açıklamada çok önemli bir teori olan Elmas Modeli, sadece ülke içi faktörleri göz önünde bulundurduğu ve uluslararası etkenleri göz ardı ettiği yönünde eleştirilmektedir. Bu yönde eleştiri getiren yazarlardan olan Rugman ve Cruz bir ülkenin elmasının köşelerinden biri zayıf olsa bile bunu başka bir ülke ile telafi edebileceğini söylemişlerdir. Böylelikle Elmas Modeli'ni geliştirerek Çifte Elmas Modeli'ni oluşturmuşlardır (Kincaid, 2005, s.29).

Çifte Elmas Modeli'ni açıklamak için Kanada sıkça verilen bir örnek durumundadır. Kanada'da her ne kadar elmasın talep koşulları kısmı zayıf olsa da Amerika ile yapmış olduğu ticaret anlaşması sayesinde talep koşulları daha yüksek olan bir pazara giriş yapabilmektedir. Bu durum bazı ülkelerde elmasın bir köşesinin başka bir ülkenin elmasına bağlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Elmas Modeli'ne eleştiri getiren yazarlardan biri olan Dunning çok uluslu şirketlerin ülkelerle sınırlı olmadığını ve bunların Elmas Modeli'nin dışında bazı etkilerinin olduğunu savunmaktadır. Ona göre uluslararası şirketlerin bu özellikleri sebebiyle sadece yerel elmasın değil ilişkili diğer ülkelerin elmaslarının da değerlendirilmesi gerektiğini söylemektedir (Barragan, 2005, s.12).

Rugman ve Cruz'un geliştirdikleri Çifte Elmas Modeli Kanada gibi ülkelerin durumlarını açıklamada başarılı olsa da Kore ve Singapur gibi küçük ülkelere tam olarak uymamakta olduğu kabul edilmektedir. Bu ülkelerin durumlarını açıklayabilmek için Moon, Rugman ve Vebreke tarafından Çifte Elmas Modeli değiştirilerek Genişletilmiş Çifte Elmas Modeli oluşturulmuştur. Kore ve Singapur gibi küçük ülkelerin firmaları yerel kaynak ve pazarlar kadar küresel kaynak ve pazarlardan da etkilenmektedir. Bu model orijinal Elmas Modeli'nden, rekabet gücünün hem yerli hem de yabancı firmalar tarafından oluşturulması ve hükümeti daha önemli bir yere koyması bakımından ayrılmaktadır (Moon, Rugman, Vebreke, 1998, s.136).

2.2.4. Dokuz Faktör Modeli

Uluslararası rekabet gücünü açıklamaya çalışan yaklaşımlardan bir diğeri de Cho'nun Dokuz Faktör Modeli'dir. Cho rekabet gücü oluşturabilecek kaynakları iki ana başlık altında toplamıştır: fiziksel faktörler ve beşeri faktörler.

Fiziksel faktörler başlığı altında bir ülkenin ulusal rekabet seviyesini belirleyen iş çevresi, ilgili ve destekleyici endüstriler ve yerel talep yer almaktadır. Beşeri faktörler ise emek piyasasını, müteşebbisleri, yöneticileri, vasıflı çalışanları ve politikacılarla bürokratları içermektedir. Ayrıca bu faktörlere şansı da bir dış faktör olarak ekleyerek Dokuz Faktör Modeli oluşturulmuştur.

Bu model Porter'ın Elmas Modeli ile önemli benzerlikler gösterse de belli bazı farklar mevcuttur. Bu farklar arasında faktörlerin bölümlendirme şekilleri ve yeni faktörlerin eklenmesini sayabiliriz. Örneğin Porter, hem doğal kaynakları hem de emek olgusunu faktör koşullarında belirtmiştir. Cho ise doğal kaynakları donatılan kaynaklar başlığında, emek faktörünü ise çalışanlar başlığında incelemiştir. Ayrıca bürokratların ve politikacıların eklenmesiyle devletin rolü arttırılmıştır (Çivi, Erol, İnanlı, 2008, s.10). Cho modelinde ulusal rekabet gücünün yanı sıra işletme, ekonomik bloklar ve küresel rekabet gücü kavramları üzerinde de durmuştur.

2.2.5. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Modeli (RCA)

Bir ülkenin diğer bir ülke grubuna göre mal ya da sektör bazında yaptığı ihracatta rekabet edebilme gücünü ölçen endekslerden biri, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) ya da orijinal adı ile Revealed Comparative Advantages (RCA) endeksidir (Saraçoğlu, 1997, s.158).

Karşılaştırmalı üstünlükleri belirleyen fiyat ve fiyat dışı değişkenlerin çok sayıda ülke ve çok sayıda ürün yönünden ölçülmesinin zorluğu nedeniyle, karşılaştırmalı üstünlüklerin hesaplanmasında, ticaret öncesi değil ticaret sonrası verilere dayalı hesaplama yapmak gerekli olmaktadır (Çakmak, 2005, s.69). Bu anlamda Liesner 1958 yılında karşılaştırmalı üstünlükler alanında ilk çalışmayı yapmıştır. Fakat rekabet gücünü belirlemede en yaygın olarak kullanılan yöntem Bela Balassa'nın 1965 yılında tanıttığı RCA endeksidir (Utkulu, Seymen, 2004, s.8). Balassa'nın yapmış olduğu çalışma ile sayısal olarak RCA endeksi uluslararası ticarete uzmanlaşmayı ölçme konusunda kullanılmaya başlanmıştır. Balassa'nın ortaya koymuş olduğu bu yaklaşım, üretim faaliyetlerinin yanı sıra fiyat dışı faktörlerin de sonucunda ortaya çıkan satışları analiz etmektedir (Batra, Khan, 2005, s.5). Analiz yaparken, ihracat iç üretimle ve ithalat da iç tüketimle ilişkilendirilmektedir. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler yaklaşımı uygulamada, faktör getirileri veya faktör yoğunluklarının rolünü belirlemede bir araç olarak kullanılmaktadır (Altay, Gürpınar, 2008, s.262-263).

Balassa'nın RCA yaklaşımı, karşılaştırmalı üstünlüğün gerçek biçiminin, ticaret sonrası verilerden gözlemlenebileceğini varsaymaktadır (Smyth, 2005, s.102). Balassa, bir ülkenin belli bir mal ya da endüstri ticaretinde karşılaştırmalı üstünlüğünü ölçmek için, bu mal ya da endüstrinin toplam dünya ihracatındaki payının, ülkenin toplam ihracatındaki payına oranını veren bir endeks oluşturmuştur. Buradaki amaç, karşılaştırmalı üstünlüğün altında yatan kaynakları belirlemekten çok, ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadığının belirlenebilmesidir (Çakmak, 2005, s.69).

Endeks aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanmaktadır:

Formül-1: RCA Endeksi

$$RCA_i = (X_i / X) / (X_{iw} / X_w)$$

RCA_i : i sektörü için açıklanabilir karşılaştırmalı üstünlük

X_i : Ülkenin i sektörü ihracatı

X : Ülkenin toplam ihracatı

X_{iw} : i sektörünün toplam bölge ya da dünya ihracatı

X_w : Toplam bölge ya da dünya ihracatı

$RCA_i > 1$, ise ülke i sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir

$RCA_i < 1$, ise ülke i sektöründe karşılaştırmalı üstünlüğü sahip değildir.

Yukarıdaki formülün ülke ve dünya ticaret verilerine uygulanmasıyla, ülkenin hangi sektör ve endüstrilerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu tanımlamak mümkündür (Smyth, 2005, s.103). RCA endeksi basit bir yorumlamadır. Eğer endeks 1'den büyükse ülke o sektörde ya da üründe rekabetçi avantaja sahip demektir. Formülde genellikle ihracat alanı olarak dünya kullanılırken belli bir bölge de baz alınarak o bölgeye göre bir endeks de hesaplanabilmektedir (Less, 2003, s.3).

RCA endeksi, çeşitli ülkelerde pek çok sektörün açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerini ölçmek için yapılan çok sayıda çalışmada kullanılmıştır. Bu çalışmalara örnek olarak Hillman (1980), Bowen (1983), Ballance (1985), Yeats (1985), Kojima (1970), Kunimoto (1977) ve Vollrath (1987; 1989) sayılabilir (Aydoğuş, Diler, 2009, s.8).

3. Literatür Taraması

Trakya bölgesinin Türkiye'nin tüm sektörler bazında rekabetçiliğine katkısını bütün olarak inceleyen bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Ancak bölgeyi oluşturan illerin ya da bölgedeki önemli sanayi merkezlerinin rekabetçiliğini konu edinen çalışmalar mevcuttur.

KOSGEB'in yaptırmış olduğu Tekirdağ ilindeki sanayi merkezlerini temel alan raporlar, rekabetçilik bağlamında bölgede yapılan önemli çalışmalar arasındadır. Bu çalışmalarda bitkisel yağ mamulleri, un ve un mamulleri, su ürünleri ve balıkçılık (KOSGEB (a), 2008), süt ve süt ürünleri, tarım makineleri (KOSGEB (b), 2008), elektrik-elektronik, tekstil ve hazır giyim (KOSGEB (c) 2008), makine-teçhizat ile otomotiv yan sanayi sektörleri (KOSGEB (d), 2008) gibi bölgede öne çıkan sektörler incelenmiştir. Ele alınan sektörlerin rekabetçilik düzeyleri Porter'in Elmas Modeli yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda beyaz eşya, otomotiv yan sanayi, tekstil ve hazır giyim, süt ve süt ürünleri, bitkisel yağ mamulleri ile un ve un mamulleri sektörlerinin rekabetçilik düzeyleri orta düzeyli olarak tespit edilirken tarım makineleri sektörünün rekabetçilik düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir (KOSGEB, 2008). Bölge ile ilgili yapılan başka bir çalışma ise Çatalbaş'ın 2012 yılında yapmış olduğu çalışmadır (Çatalbaş, 2012). Bu çalışmada Çatalbaş, Trakya bölgesinin ihracattaki yerini ve potansiyelini ölçmüştür. Trakya bölgesinin ihracat düzeyinin yıllar itibariyle incelendiği çalışmada ayrıca bölgenin Türk dış ticaretindeki payı da analiz edilmiştir. Çalışmada, var olan ihracatta önemli paya sahip olan sektörler de belirtilmiştir.

Çalışmanın ilk kısmını oluşturan Türkiye'nin rekabetçi sektörlerinin tespiti ile ilgili literatürde birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmaların bir kısmında da temel yöntem olarak Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi kullanılmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1988 yılında yapmış olduğu çalışma alanda yapılmış en geniş çalışmalardan biridir (Aktan, Vural, 2004, s.15). Bu

çalışmada Türkiye'deki sektörlerin AB piyasasındaki rekabetçilikleri ölçülmüştür. DTM tarafından yapılan diğer bir çalışmada Türkiye'nin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi 57 ülke çapında hesaplanmıştır (DTM, 2003). Ayrıca Yücel yapmış olduğu çalışmada Türk tekstil ve hazır giyim sektörünün rekabetçiliğini ölçmüş ve özelde Çin ile olan rekabeti değerlendirmiştir (Yücel, 2010). Yapılan bu çalışmaların sonucu genel olarak göstermiştir ki Türkiye'nin rekabetçi sektörlerinin başında tekstil ve hazır giyim sektörleri gelmektedir.

Altay ve Gacaner 2003 yılındaki yapmış oldukları çalışmada RCA endeksini kullanarak AB ve ABD piyasalarında Türk Tekstil ve Hazır Giyim sektörünün Çin'e karşı rekabet gücünü incelemiştir (Çakmak, 2005, s.67). Ferman ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise Türkiye'nin Avrupa Birliği pazarındaki rekabetçiliği ve bu rekabetçiliğin sürdürülebilirliği tespit edilmiştir (Ferman, Akgüngör, Yüksel, 2004). Yapılan bu çalışmalar incelendiğinde Türkiye'nin özellikle tekstil alanındaki en önemli rakipleri arasında Çin ve Hindistan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gürpınar ve Barca 2007 yılında yapmış oldukları çalışmada Türk mobilya sektörünün rekabetçiliğini RCA endeksi yanı sıra destekleyici diğer endeksler yardımıyla tespit edilmiş ve ardından Elmas Modeli kullanılarak var olan rekabetçiliğin ardında yatan nedenler araştırılmıştır (Gürpınar, Barca, 2007).

4. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Son yıllara damgasını vuran kavramlardan biri haline gelen küreselleşme, rekabeti sınırların ötesine doğru itmiş; sadece işletmelerin değil, ülkelerin bölgelerin ve dolayısı ile kentlerin ekonomilerinin yükselişini ve bunların rekabet güçlerini gündeme getirmiştir. Bu bağlamda ülke ve bölge ekonomilerinin gelişimi, hem ulusal ekonomi bünyesindeki hem de dışındaki konumlarını yeniden tanımlamalarına bağlıdır. Zira böylesi bir tanımlamada rekabet gücünün ölçülerek içinde bulunulan durumun ortaya konulması kritik bir öneme sahiptir.

Bu çalışmanın amacı da yerel potansiyelleri harekete geçirecek, kaynakların etkin kullanımını sağlayacak ve ulusal kalkınma planlarının önceliklerini oluşturup bölgesel gelişmeyi hızlandıracak olan Türkiye'deki rekabetçi sektörlerin belirlenmesi ve Trakya bölgesinin bu sektörlerdeki payının ortaya konulmasıdır.

Çalışmada amaca ulaşabilmek için rekabetçilik ölçüm araçlarından biri olan RCA endeksi kullanılmıştır. Çalışmanın amaçlarına ulaşmada RCA endeksinin kullanılmış olmasının sebebi nitel araştırma yöntemlerinde karşılaşılabilecek olan subjektiflik unsurunun, RCA endeksi gibi özellikle sayısal verilerin kullanıldığı nicel yöntemlerde daha az etkin olmasıdır. Aynı zamanda RCA endeksi rekabetçilik ölçümlerinde en sık kullanılan endekslerden biri olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda STIC R3 sınıflama sistemine göre sektörler temel alınarak Türkiye İstatistik Kurumu'ndan ve Birleşmiş Milletler'den 2002 ile 2009 yılları arası ihracat rakamları elde edilmiştir. Verilerin 2009 yılına kadar

alınmasının temel nedeni Birleşmiş Milletler veri tabanında sonraki yılların ihracat verilerinin henüz tamamlanamamış olmasıdır. Elde edilen veriler RCA endeksine göre işlenerek Türkiye'nin rekabetçi sektörleri tespit edilmiştir. Yıllar itibariyle elde edilen RCA endekslerinin, son yılların ağırlığı daha yüksek olacak şekilde ağırlıklandırılarak ortalamaları bulunmuş ve rekabetçilik sıralaması bu ortalamalar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Rekabetçiliği belirlenmiş olan sektörler Trakya bölgesinin katkısının ortaya konulması için il bazında gerçekleştirilmiş olan ihracat oranları analiz edilmiştir. Burada ihracat oranlarının esas alınmasının sebebi çalışmamızın araştırma yönteminin temelini oluşturan RCA endeksinin ihracat rakamlarına dayanmasıdır.

5. Trakya Bölgesi ve Bölgenin Sektörel Yapısı

Tekirdağ, Edirne ve Kırklareli illerinden oluşan ve Türkiye'nin Avrupa kıtası üzerindeki topraklarının büyük bölümünü oluşturan Trakya Bölgesi'nde toplam 83 belediye, 26 ilçe ve 678 köy bulunmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2010, s.15). Yüzölçümü 18.665 km², bölge nüfusu ise 2010 yılı itibariyle yaklaşık 1,5 milyondur. Trakya Bölgesi, Türkiye'nin coğrafi olarak Avrupa'ya en yakın bölgesidir. Bu özelliği sayesinde Türkiye'nin Avrupa'ya açılan kapısı konumunda olan Trakya bölgesi, Avrupa ile geliştirilecek sosyal ve ekonomik ilişkiler için uygun bir ortam oluşturmaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2011, s.7). Trakya Bölgesi'nin sahip olduğu coğrafi konumun önemli ve stratejik bir diğer sonucu da Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan karayollarının ve bazı enerji nakil hatlarının keşişim noktasında olmasıdır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2011, s.7).

Sosyo-ekonomik gelişmişlik göstergeleri bakımından, Trakya Bölgesi'nde yer alan illerin nispeten gelişmiş iller olduğu söylenebilir. 2003 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT), illeri gelişmişlik derecelerine göre 5 gruba ayırdığı sınıflandırmada; bölgede yer alan Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ ikinci derece gelişmiş iller içerisinde yer almaktadır. DPT'nin bu çalışmasında Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne; sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından sırası ile 7, 11 ve 16'ncı sıralarda yer almaktadır. DPT'nin aynı çalışmasında bir alt başlık olan "imalat sanayi gelişmişlik sıralamasında ise Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne, sırası ile 5, 14 ve 30'uncu sıralarda yer almışlardır (Çatalbaş, 2011, s.24).

Trakya Bölgesi'nde işletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirdiği 6 adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB), 18 adet küçük sanayi sitesi ve bunların dışında faaliyet gösterilen çeşitli mekânlar bulunmaktadır (Çatalbaş, 2011, s.25). Tekstil ve gıda sanayi ise bölgede ağırlıklı olarak ön plana çıkan sektörlerdir. Dünya Tekstil Sektörü'nde önemli bir konuma sahip olan Türkiye'nin tekstil işletmelerinin önemli bir kısmı ise Trakya Bölgesi özelinde Tekirdağ ilinde yer almaktadır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2011, s.9).

Trakya Bölgesi'nde sanayileşme, tarımsal ürünlerin küçük işletmelerde işlenmesiyle başlamıştır. 1980 yılından sonra ise bölgedeki sanayileşme

faaliyetleri özellikle İstanbul'a yakın alanlarda yoğunlaşmıştır. Günümüzde ise bölgede 1.809 sanayi kuruluşu faaliyet göstermektedir. Sanayi siciline kayıtlı olarak bölgede faaliyet gösteren 1.809 işletmenin 1.277 adedi Tekirdağ'da yer alırken, 265 adedi Edirne'de ve 267 adedi ise Kırklareli'nde yer almaktadır. Bölgede sanayileşmenin büyük bir çoğunluğunun (%70) Tekirdağ ilinde odaklandığı görülmektedir (Trakya Kalkınma Ajansı, 2010, s.18).

Tablo-4: Sanayi Siciline Kayıtlı İşletmelerin Sektörel Dağılımı (2010)

Sektörler	Tekirdağ	Edirne	Kırklareli	Trakya
Dokuma, giyim ve deri sanayi	511	23	66	600
Gıda, içki ve tütün sanayi	162	152	93	407
Taş, toprak, maden	115	55	37	207
Kağıt ve ambalaj	28	0	2	30
Plastik, kimya, boya ve cam sanayi	169	0	15	184
Makine, teçhizat, otomotiv yan sanayi	157	0	23	180
Orman ürünleri ve mobilya	21	0	17	38
Diğer	114	35	14	163
Toplam	1277	265	267	1809

Kaynak: Trakya Kalkınma Ajansı, Trakya Bölgesi Lojistik Sektörü, 2011, s.9

Gıda sanayinin içinde özellikle bölgede yoğun olarak yetiştirilen tarım ürünleri olan ayçiçeği ve buğday ile bitkisel yağ, süt ürünleri, un ve yağ alt sektörleri bulunmaktadır. İller bazında ön plana çıkan sektörler incelendiğinde Tekirdağ ilinde et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, hazır yemek, un ve unlu mamuller ile şarap imalatı ön plandadır. Edirne'de ise çeltik, süt ve süt ürünleri, yağ, un ve unlu mamuller ağırlıklı bir sanayi ön plana çıkarken Kırklareli'nde süt ve süt ürünleri ile et ve et ürünleri işleyen işletmeler, gıda sanayinde ön plana çıkmaktadır (Çatalbaş, 2011, s.25-26).

6. Türkiye'nin Rekabetçi Sektörleri ve Trakya Bölgesinin Katkısı

Türkiye'nin rekabetçi sektörlerini tespit etmek amacıyla öncelikli olarak RCA endeksinin öngördüğü üzere sektörlerin Türkiye'nin toplam ihracattaki paylarını, o sektörün toplam dünya ihracatı içerisindeki payına oranlanmıştır. Bu endeksin kullanılması ve ağırlıklandırma sonucunda ortaya çıkan Türkiye'nin rekabetçi sektörleri Tablo-1'de verilmektedir.

Tablo-1: Türkiye'nin Rekabetçi Sektörleri

Sektörler (STIC Rev3 2)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Ağırlıklı Ortalama
Giyim eşyası ve bunların aksesuarları	6,89	6,58	6,02	5,69	5,21	4,86	4,37	4,29	5,03
Tekstil ürünleri (iplik, kumaş, yer kaplamaları, hazır eşya)	4,60	4,50	4,47	4,60	4,62	4,59	4,36	4,30	4,47
Meyve ve sebzeler	4,79	4,44	4,76	5,34	4,69	4,18	3,76	4,05	4,35
Hayvansal ve bitkisel gübreler, tuz, kükürt, topak gibi mineral maddeler	3,79	3,87	3,83	4,11	4,53	4,46	3,68	4,86	4,27
Prefabrik yapılar; sıhhi su tesisatı, ısıtma ve sabit aydınlatma cihazları	2,08	3,01	3,29	3,23	3,40	3,23	3,02	3,12	3,15
Demir ve çelik	3,49	2,91	3,21	2,57	2,72	2,58	3,45	3,41	3,05
Tütün ve tütün mamulleri	3,23	3,06	2,88	3,26	3,60	2,75	2,50	2,64	2,89
Dokuma elyafı ve bunların artıkları	2,08	2,50	2,36	2,30	2,70	2,33	2,17	2,04	2,29
Kauçuk ve kauçuktan eşya	1,96	1,94	1,78	1,85	1,91	1,94	1,87	1,85	1,88
Taş, alçı, çimento, amyant, cam, seramik vb. maddeden eşya	1,79	1,74	1,70	1,68	1,65	1,60	1,78	1,99	1,76
İlk şekilde olmayan plastikler (boru, hortum, levha, yaprak, plaka vb.)	1,12	1,15	1,25	1,49	1,73	1,76	1,94	1,96	1,71
Demir, çelik, bakır, nikel, alüminyum ve diğer adi metallere eşya	1,15	1,31	1,41	1,48	1,57	1,50	1,64	1,76	1,57
Çeşitli yenilebilir ürünler (yağ, homojenize ürünler, sos, maya vb.)	1,46	1,47	1,23	1,33	1,47	1,54	1,63	1,45	1,47
Şeker, şeker ürünleri ve bal	1,96	1,91	1,67	1,23	1,33	1,27	1,28	1,04	1,31
Uçucu yağlar, parfüm, kozmetik, tuvalet müstahzarları	1,17	1,11	1,08	1,11	1,18	1,01	1,06	1,12	1,10

RCA endeksine göre oranı 1'den yüksek olduğu için rekabetçi kabul edilen sektörler yukarıdaki Tablo-1'de sıralanmıştır. Bu tabloya göre Türkiye'nin en rekabetçi sektörleri giyim ve tekstil sonrasında ise meyve ve sebze sektörleri çıkmıştır. Tablo-1'den de görüleceği üzere Türkiye'nin en rekabetçi olduğu ilk üç sektör olan; giyim, tekstil ile meyve ve sebze sektörlerinin rekabetçiliğinde sekiz yıllık zaman serisinin son yıllarında bir gerileme yaşanmıştır.

Belirlenmiş olan rekabetçi sektörler Trakya bölgesinin katkısının tespit edilmesi için bölgenin ihracat oranları incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucu Tablo-2'de gösterilmektedir.

Tablo-2: Türkiye'nin Rekabetçi Sektörlerine Trakya Bölgesinin Katkısı

Sektörler (STIC Rev3 2)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Giyim eşyası ve bunların aksesuarları	0,95%	1,07%	1,12%	0,98%	1,00%	1,04%	1,04%	1,21%
Tekstil ürünleri (iplik, kumaş, yer kaplamaları, hazır eşya)	0,97%	0,82%	0,69%	0,60%	0,74%	0,72%	1,02%	0,98%
Meyve ve sebze	0,14%	0,19%	0,28%	0,22%	0,35%	0,43%	0,53%	0,62%
Hayvansal ve bitkisel gübreler, tuz, kükürt, toprak gibi mineral maddeler	0,17%	0,18%	0,08%	0,15%	0,23%	0,21%	0,15%	0,12%
Prefabrik yapılar; sıhhi su tesisatı, ısıtma ve sabit aydınlatma cihazları	0,35%	0,62%	0,54%	0,67%	0,54%	0,57%	0,46%	0,52%
Demir ve çelik	0,01%	0,01%	0,00%	0,03%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Tütün ve tütün mamulleri	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dokuma elyafı ve bunların artıkları	0,82%	0,78%	0,68%	0,29%	0,19%	0,25%	4,94%	5,44%
Kauçuk ve kauçuktan eşya	2,26%	2,02%	2,01%	2,15%	2,32%	2,60%	2,61%	3,75%
Taş, alçı, çimento, amyant, cam, seramik vb. maddeden eşya	0,05%	0,06%	0,06%	0,07%	0,07%	0,05%	0,07%	0,52%
İlk şekilde olmayan plastikler (boru, hortum, levha, yaprak, plaka, şerit vb.)	0,19%	0,42%	0,20%	0,18%	0,20%	0,19%	0,27%	0,24%
Demir, çelik, bakır, nikel, alüminyum ve diğer adi metallere eşya	1,64%	1,45%	1,23%	1,02%	0,91%	0,79%	0,65%	0,53%
Çeşitli yenilebilir ürünler (yağ, homojenize ürünler, sos, maya vb.)	8,20%	6,40%	7,53%	5,98%	0,91%	0,36%	0,34%	0,34%
Şeker, şeker ürünleri ve bal	1,75%	0,52%	1,02%	1,09%	2,47%	8,83%	8,41%	6,76%
Uçucu yağlar, parfüm, kozmetik, tuvalet müstahzarları	0,11%	0,03%	0,01%	0,01%	0,11%	0,52%	0,58%	0,54%

Tablo-2’de görüldüğü üzere şeker, şeker ürünleri ve bal, dokuma elyafı ve atıkları ile kauçuk ve kauçuktan eşya sektörlerinde Trakya bölgesinin payı nispeten yüksek görülmektedir. Bu sektörler arasında şeker, şeker ürünleri ve bal sektörü son üç yılda önemli bir gelişme kaydederek 2009 yılında % 6,76 oranına ulaşmıştır. Bu sektör diğer rekabetçi sektörler göre en yüksek paya sahiptir. Dokuma ve dokuma elyafı sektörünün son iki yıl içinde çarpıcı bir şekilde gelişim kat ettiği görülmektedir. Kauçuk ve kauçuktan eşya sektörü bu sekiz yıllık zaman serisinde 2009 yılına kadar istikrarlı bir seyir izlemiş 2009 yılında ise belirli bir artış göstermiştir. Diğer taraftan Trakya bölgesinin giyim ve tekstil sektörlerine katkısı ise % 1 civarında kalmıştır. Genel itibari ile yukarıda bahsedilen bu sektörler haricinde Trakya bölgesinin rekabetçi sektörlerdeki payı % 1’in altında kalmıştır.

Tablo-3: Trakya’nın İhracattaki Payının Yüksek Olduğu Sektörler

Sektörler (STIC Rev3 2)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Ağırlıklı Ortalama
Seyahat eşyası, el çantaları vb taşıyıcı eşya	23,98%	23,81%	20,77%	22,31%	18,57%	12,26%	16,47%	14,76%	17,30%
Şeker, şeker ürünleri ve bal	1,75%	0,52%	1,02%	1,09%	2,47%	8,83%	8,41%	6,76%	5,24%
Başka yerde belirtilmeyen işlenmiş deri ve köseleler	0,93%	0,96%	4,17%	5,87%	9,49%	6,91%	2,15%	0,76%	4,14%
Fotoğraf, sinemacılıkta kullanılan alet ve cihazlar ile optik eşya, saatler	11,00%	8,38%	3,27%	5,22%	6,53%	4,18%	3,04%	0,42%	3,91%
Kimyasal işlem görmüş bitkisel ve hayvansal katı/sıvı yağlar, mumlar	6,27%	3,49%	4,02%	4,27%	5,72%	3,01%	0,82%	0,92%	2,84%
Kahve, çay, kakao, baharat ve ürünleri	1,47%	0,20%	0,27%	0,44%	2,09%	4,80%	4,52%	3,34%	2,83%
Kauçuk ve kauçuktan eşya	2,26%	2,02%	2,01%	2,15%	2,32%	2,60%	2,61%	3,75%	2,68%
Kağıt hamuru ve kullanılmış ağıt	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	12,37%	3,70%	0,00%	1,10%	2,58%
Dokuma elyafı ve bunların artıkları	0,82%	0,78%	0,68%	0,29%	0,19%	0,25%	4,94%	5,44%	2,39%
Elektrik makineleri, cihazları ve aletleri	7,24%	5,48%	3,40%	2,35%	2,16%	2,02%	1,58%	1,12%	2,24%
Çeşitli yenilebilir ürünler (yağ, homojenize ürünler, sos, maya vb)	8,20%	6,40%	7,53%	5,98%	0,91%	0,36%	0,34%	0,34%	2,20%
İlk şekillerde plastikler, döküntü ve hurdalar	1,55%	1,98%	1,47%	1,64%	1,22%	1,18%	1,17%	0,96%	1,26%
Giyim eşyası ve bunların aksesuarları	0,95%	1,07%	1,12%	0,98%	1,00%	1,04%	1,04%	1,21%	1,07%
Başka yerde belirtilmeyen çeşitli mamul eşyalar	1,12%	1,11%	1,45%	1,50%	1,33%	1,05%	0,61%	0,73%	1,02%

Trakya bölgesinin ihracat bazında payının yüksek olduğu sektörler Tablo-3'te verilmiştir. Bölgenin, Türkiye'nin ihracatındaki payının en yüksek olduğu sektörler seyahat eşyası, el çantaları vb. taşıyıcı eşya sektörü ile şeker, şeker ürünleri ve bal sektörleridir.

7. Sonuç

Rekabetin değişen yüzü ile birlikte işletmelerin, şehirlerin, bölgelerin ve hatta ülkelerin hayatta kalabilmeleri bu yeni rekabet koşullarına ayak uydurmalarıyla mümkün olabilmektedir. Bu yarışta yok olmamak, sürdürülebilir bir rekabet avantajı oluşturmakla eş anlamlıdır. Böyle bir avantajın oluşturulması ancak kaynakların etkin ve yerinde kullanımı, var olan potansiyelin hayata geçirilmesi ve daha rasyonel stratejik kalkınma planlarının oluşturulması ile mümkündür. Bu bağlamda rekabetçilik analizlerinin yapılması kritik bir önem taşımaktadır. Bu çalışmada RCA endeksi kullanılarak Türkiye'nin rekabetçi sektörleri tespit edilmeye çalışılmış ve özelde de Trakya bölgesinin buna katkısı ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın sonucunda Türkiye'nin en rekabetçi sektörleri olarak, giyim, tekstil ile meyve ve sebze sektörleri bulunmuştur. Tespit edilen bu sektörler yapılan diğer birçok çalışmanın sonucu ile paralellik arz etmektedir. Diğer taraftan genel olarak rekabetçi sektörler Trakya bölgesinin ihracat bağlamında büyük bir katkısı görülmemiştir. Sanayi alanında önemli bir merkez olan Trakya bölgesinin rekabetçi sektörler ile ihracat bağlamında önemli bir katkısının olmamasına bu bölgelerde süt ve süt ürünleri gibi daha çok ihracatı yüksek olmayan ürünlerin ağırlıkta olması ve ihracat yapan firmaların İstanbul gibi diğer büyük iller merkezli çalışmaları neden olarak gösterilebilmektedir.

Genel olarak incelendiğinde sektörlerin uluslararası düzeydeki rekabetçiliklerini; ucuz hammadde tedariki, pazara yakınlık, lojistik altyapı, işgücü maliyeti, teknoloji kullanımındaki verimlilik, enerji gibi birçok faktör etkilemektedir. Bu unsurlar açısından incelediğimizde birçok sektörde önemli olmasına karşın özellikle giyim ve tekstil sektöründe, üretim maliyetlerinin önemli bir kısmının hammadde maliyetlerinden oluşması nedeni ile hammadde maliyetleri sektörün rekabet gücünü doğrudan etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. Türkiye'nin giyim ve tekstil sektörünün ana hammaddesi konumundaki pamuğun dünya çapındaki en önemli üreticilerinden biri olma özelliği giyim ve tekstil sektörlerine hammadde temininde önemli bir rekabet üstünlüğü kazandırmaktadır.

İşgücü maliyetleri açısından sektörleri incelediğimizde Avrupa Birliği ülkelerine nazaran Türkiye'de işgücünün ucuz olması bu sektörler için önemli bir rekabetçi avantaj kazandırmaktadır. Ancak diğer taraftan Çin, Romanya, Bulgaristan ve diğer Asya ülkelerindeki Türkiye'den daha düşük işgücü maliyetlerini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği, Türk Cumhuriyetleri ve Rusya pazarlarına yakınlığı ve bu pazarlara ulaşım için gerekli lojistik hizmetlerin

alınabileceği gelişmiş ve tatmin edici bir yapının varlığı rekabetçiliği belirlenen bu sektörlerin rekabet güçlerine katkı sağlamaktadır.

Teknoloji kullanımı açısından incelediğimizde özellikle giyim ve tekstil sektörlerinin yoğun olarak makine kullanımına bağlı olduğu buna karşın sektörlerin en gelişmiş ve yenilikçi teknolojileri kullanarak rekabetçi konumlarını güçlendirdikleri görülmektedir. Bahsedilen bu rekabetçi unsurlara karşı rekabetçiliği belirlenmiş bu sektörlerin; enerji maliyeti, firma yapısı ve stratejileri, markalaşma ve Ar-Ge faaliyetleri gibi faktörlerdeki eksiklikleri göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Zira bu rekabetçi sektörlerin; yüksek enerji maliyetleri, sektörlerdeki firmaların aile şirketi sahipliğinde olması ve kurumsallaşamama problemleri, markalaşamamaları ve Ar-Ge faaliyetlerindeki yetersizlikleri sektörlerin geleceği ve rekabet güçlerini koruması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışma her ne kadar RCA endeksini kullanarak rekabetçi sektörleri tespit etmeye yaradığı olsa da endeksin yapısal özelliği gereği rekabetçiliğin nedenlerini ortaya koymamaktadır. Bu nedenle rekabetçi sektörlerin niçin ve nasıl rekabetçi avantaja sahip oldukları ve rekabetçiliğe etki eden faktörlerin belirlenmesi konusunda daha fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- Aktan, Can; Vural, İstiklal (2004) “Rekabet Gücü ve Türkiye”, *TİSK Rekabet Dizisi:3*, Ankara.
- Alkin, Kerem; Bulu, Melih; Kaya, Hüseyin (2007) “İller Arası Rekabet Endeksi; Türkiye’deki İllerin Rekabetçilik Seviyelerinin Göreceli Olarak Ölçülebilmesi İçin Bir Yaklaşım”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 11
- Altay, Bülent; Gürpınar, Koray (2008) “Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerinde Bir Uygulama”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1
- Arslan, Halil (2001) “GAP Bölgesinde Rekabetçi Sektörler”, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, No: 657
- Aydoğuş, İsmail; Diler, Gonca (2009) “Tekstil Ürünleri İhracatında Stratejik Dış Ticaret Yaklaşımı: Türkiye ve Çin Üzerine Bir Uygulama”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 2
- Barragan, Salvador (2005) *Assessing The Power of Porter's Diamond Model in The Automobile Industry in Mexico After Ten Years of NAFTA*, Lethbridge University, Kanada
- Batra, Amita; Khan, Zeba (2005) “Revealed Comparative Advantage: An Analysis for India and China”, Indian Council for Research on International Economic Relations, Working Paper, No: 168
- Berdine, Matt; Parrish, Erin; Cassill, Nancy; Oxenham, William (2008) “Measuring the Copetitive Advantage of the US Textile and Apparel Industry”, Industry Studies Annual Conference, Boston
- Çakır, Kutlu; Civan, Mehmet (2002) “Sanayinin Rekabet Gücü ve Gaziantep Uygulaması” II. Ulusal Orta Anadolu Kongresi, Niğde, 17-19 Ekim

- Çakmak, Özge Aynagöz (2005) “Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Rekabet Gücü: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrisi Üzerine Bir Uygulama”, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1-2
- Çatalbaş, Nazım (2011) “TR 21 Trakya Bölgesinin Türkiye’nin Dış Ticaretindeki Yeri ve Gelişme Potansiyeli”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:12, Sayı:1
- Çivi, Emin (2001) “Rekabet Gücü: Literatür Araştırması”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt: 8, Sayı: 2
- Çivi, Emin; Erol, İbrahim; İnanlı, Turgay; Erol, Ece D. (2008) “Uluslararası Rekabet Gücüne Farklı Bakışlar”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1
- DTM (2003) *Türkiye Dış Ticaret Stratejisi (2005–2010–2015–2023)*, Ankara
- Eroğlu, Ömer; Özdamar, Gökhan (2005) “Türk İmalat Sanayiinin Rekabet Gücü ve Beyaz Eşya Sektörü Üzerine Bir İnceleme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 2
- Ferman, Murat; Akgüngör, Sedef; Yüksel, A. Hakan (2004) “The Competitiveness of Turkey and Its Sustainability: A Comparison in the Eu Market from the Perspectives of the Rival Countries and Turkey”, Economy Congress of Turkey, 5-9 May 2004, İzmir
- Grant, Robert M. (1991) “Porter’s Competitive Advantage of Nations: An Assesment”, *Strategic Management Journal*, Volume: 12
- Gürpınar, Koray; Barca, Mehmet (2007) “Türk Mobilya Sektörünün Uluslararası Rekabet Gücü Düzeyi ve Nedenleri”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2
- Ketels, Christian H. M. (2006) “Michael Porter’s Competitiveness Framework—Recent Learnings and New Research Priorities”, *Journal of Industry Competition and Trade*, Volume: 6, Issue: 2
- KOSGEB (a) (2008) Tekirdağ İlinde Faaliyet Gösteren Bitkisel Yağ Mamülleri, Un ve Un Mamülleri ve Su Ürünleri ve Balıkçılık Sektörlerinin Uluslararası Rekabetçilik Düzeylerinin Analiz Raporu
- KOSGEB (b) (2008) Tekirdağ İlinde Faaliyet Gösteren Süt ve Süt Ürünleri ve Tarım Makinaları Sektörlerinin Uluslararası Rekabetçilik Düzeylerinin Analiz Raporu
- KOSGEB (c) (2008) Tekirdağ İlinde Faaliyet Gösteren Elektrik-Elektronik (Beyaz Eşya), Tekstil ve Hazır Giyim ve Deri İşleme Sektörlerin Uluslararası Rekabetçilik Düzeylerinin Analiz Raporu
- KOSGEB (d) (2008) Tekirdağ İlinde Faaliyet Gösteren Makine-Teçhizat, Elektrik-Elektronik (Beyaz Eşya ve Otomotiv Yan Sanayii Sektörlerinin Uluslararası Rekabetçilik Düzeylerinin Analiz Raporu
- Kincaid, Bonnie L. (2005) *Competitive Advantage of Clusters Within Lesser Developed Countries of the South Pacific: An Empirical Case Study Extending the Porter Diamond Model*, Capella University, Amerika
- Less, Sung-Chul (2003) “Patterns of Canada’a Revealed Comparative Advantage in the United States”, University of Regina Discussion Paper, No: 104.
- Leyda, Luz; Rosado, Vega (2006) “The International Competitiveness of Puerto Rico Using the Porter’s Model,” *Journal of Global Competitiveness*, Volume: 14 (2)
- Li, Yongqianq (2005) “How to Improve Urban Competitiveness”, *Chinese Business Review*, Volume: 4. No: 2

- Moon, H. Chang; Rugman, Alan M.; Vebreke, Alain (1998) "A Generalized Double Diamond Approach to the Global Competitiveness of Korea and Singapore", *International Bussiness Review*, Volume: 7
- Rattanasuk, Surakamol (2006) *The Impacts and Benefits of Tahi-China FTA*, Research Paper, The University of Thai Chamber of Commerce, Tayland
- Saraçoğlu, Bedriye (1997) "İhracatı Artırma Çabaları ve Uluslararası Rekabette Karşılaştırmalı Üstünlükler", *Ekonomik Yaklaşım*, Cilt: 8, Sayı: 24-25
- Singh, Balwath (1995) *The Competitiveness of Cities: the United States*, Çevirimiçi: <http://www.facstaff.bucknell.edu/kresl/occd95.html>
- Smyth, D. Addison (2005) Ireland's Revealed Comparative Advantage, *Quarterly Bulletin 1*
- Trakya Kalkınma Ajansı (2010) TR21 Trakya Bölge Planı 2010-2013.
- Trakya Kalkınma Ajansı (2011) Trakya Bölgesi Lojistik Sektörü Nisan 2011.
- Utkulu, Utku; Seymen, Dilek (2004) "Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: Evidence for Turkey vis-à-vis the EU/15", European Trade Study Group 6th Annual Conference, Nottingham
- Waheeduzzaman, A. N. M.; Ryans, J. K. (1996) "Definition, Perspective and Understanding of International Competitiveness: A Quest for a Common Ground", *Competitiveness Review*, Volume: 6-2
- Welch, Mark; Lyford, Conrad (2007) "Measuring Competition for Textiles: Does United States Make the Grade?", *International Food and Agribusiness Management Review*, Volume: 10, Issue: 4
- Yücel, Yüksel (2010) "Uluslararası Ticaretin Serbestleşmesi Sürecinde Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü ve Çin Tehdidi", *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 24, Sayı: 2